

ZAUPAJMO V LASTNO USTVARJALNOST**Maja Topole**

Tudi letos so se tako osnovnošolci kot srednješolci preizkušali v raziskovalnih sposobnostih. Da bi pomagala k postopnemu odpravljanju stalno ponavljajočih se pomanjkljivosti, naj navedem nekaj spoznanj in ugotovitev, pridobljenih na osnovi večletnega spremljanja takih merjenj znanja, pa tudi sodelovanja v komisijah letošnjih regijskih in državne prireditve za srednješolce.

Preden se dijak loti raziskovanja, mora biti zanj motiviran, zagret, v njem mora zrasti želja, odkriti nekaj novega, nekaj spoznati in posredovati naprej. Če ga vodijo k raziskovalnemu delu drugačni nagibi (tako se morda lahko izogne drugim manj prijetnim obveznostim, kot je maturitetni izpit), je naloga vnaprej obsojena na neuspeh.

Raziskovalno delo in metode se precej razlikujejo od metod, ki jih je vajen srednješolec, zato jim nikakor ne more biti kos brez pomoči mentorja. Mentor ga mora seznaniti z metodami dela, ga opozoriti na pravilno miselno zgradbo in organizacijo dela, ga usmerjati pri zbiranju podatkov, mu pomagati pri oblikovanju cilja in ga vseskozi spremljati, da se od cilja ne oddaljuje. Prav tu je najšibkejša točka celotnega poteka dela.

Kazalo, ki ga sestavijo učenci, navadno obeta precej, dejansko pa se potem naslovi ne ujemajo z vsebinami. Ker si dijaki niso jasno zastavili cilja, niso opredelili problemov, ki jih želijo razčistiti, in ne vedo, za koga in s kakšnim namenom pišejo, hitro zaidejo na stranska pota in se razpišejo o vsem mogočem. Pri tem nizajo poglavja brez reda, ne da bi upoštevali vsebinska in časovna zaporedja. Besedilo navadno ne preseže opisnega značaja. Nevarnost, da zastavijo temo preširoko, obstaja tako pri regionalnih predstavitev kot pri obdelavi ožjih tem. Mimogrede vključijo sicer zanimive opise, ki pa z glavno temo nimajo nikakršne povezave. Povzemajo vsebine in misli iz najrazličnejših virov in jih zelo redko pravilno citirajo, še manj pa kritično vrednotijo. Marsikdaj ni jasno razvidno, kaj je avtorjev prispevek in kaj so prevzete vsebine.

Zbiranje gradiva in terensko delo pogosto zahtevata izreden napor in veliko časa, potem pa dijaku zmanjka moči za ustrezni analizo in sintezo, hkrati pa nima idej, kako gradivo nazorno predstaviti. Grafične priloge morajo biti natančno opremljene. Če že ne manjkajo časovne in krajevne oznake grafikonov in preglednic, pa avtor pozabi na njihovo citiranje, oštevilčenje ali naslov. Pri statističnih obdelavah je pomembno, da je število primerkov, zajetih v vzorcu, dovolj veliko, da z njihovo analizo dejansko lahko pridemo do splošnih sklepov, in drugič: da upoštevamo anonimnost anket in jih uporabimo le kot

vir, na osnovi katerega izpeljemo splošne trditve.

Večina nalog nima ustreznega sklepnega poglavja, kjer naj bi avtor povzel glavne misli, izražene v besedilu, predstavil osnovna spoznanja in opozoril na probleme, ki so še odprti. Vse manj znane strokovne izraze, ki jih v nalogi uporablja, mora dobro pretehtati; le s poznavanjem njihovih definicij se bo izognil napačnemu ali nerodnemu izražanju. Težiti mora k povezanemu besedilu, preglednosti, jasnosti, izvirnosti in jedrnatosti. Dijaki na splošno posvečajo premalo pozornosti jeziku; preštevilne so slovnične napake in nekateri avtorji se ne trudijo, da bi odpravili tipkarske napake.

Marsikatera naloga razkriva, da je bil dijak prepuščen samemu sebi, ali drugače: mentor ni opravil svoje naloge. Verjetno pa so nekatere raziskovalne metode nemalokrat tuje tudi mentorjem, saj se sami največkrat ne ukvarjajo z raziskovalnim delom. Zato mislim, da bi bilo treba posvetiti več časa njihovemu usposabljanju v okviru llesičevih dni.

In še nekaj: na državnem srečanju se soočajo avtorji nalog, ki se vse preveč razlikujejo po kakovosti. Temu bi se lahko izognili z notno organizacijo regijskih srečanj, kjer bi z enakimi ocenjevalnimi listi dosegli ustrežnejši izbor.

Pri dijakih smo opazili polet, požrtvovalnost, zanimanje in željo, da bi prispevali k boljšemu poznavanju domačega okolja, pomagali pri reševanju perečih problemov in sodelovali pri uporabnih raziskovalnih nalogah. Ob ustreznem mentorjevem vodenju in morebitni podpori krajevnih ustanov zares lahko opravijo koristno delo in izpostavijo probleme, ki se jih drugače zlepa ne bi nihče lotil.

**NEKAJ MISLI OB LETOŠNJEM SREČANJU IN
TEKMOVANJU MLADIH RAZISKOVALCEV -
GEOGRAFOV V OKVIRU GIBANJA "ZNANOST
MLADINI"**

Miha Pavšek

Na ravni mesta Ljubljane je bilo tekmovanje organizirano zelo površno in "ad hoc". Nekateri dijaki so bili obveščeni o predstavitvi šele dan pred tem, temu ustrežna pa je bila tudi njihova pripravljenost za predstavitev raziskovalnih nalog. Opremljenost učilnice ni ustrezala predstavitvi geografskih vsebin raziskovalnih nalog, prav tako pa je bil krog publike zelo skromen (v glavnem le mladi raziskovalci in ocenjevalci). Dijaki so bili popolnoma prepuščeni sami sebi in lastni iznajdljivosti, večina predstavitev pa je bila zato zelo pustih in suhoparnih in le redki so po predstavitvi popravili splošni